in Hongarije of in Italië, de Psalmen begeleiden het en nemen de harten met stormend geweld voor het Calvinisme in. En zoo uitnemend goed werd door Rome de beteekenis van dit verband tusschen het Calvinisme en de Psalmodie gevoeld, dat een Roomsch schrijver uit die dagen niet aarzelt openlijk te verklaren, wat voor het Calvinisme zeker de schoonste lofspraak is: *De Psalmen zijn het formulier van Calvijn's religie geworden.*

RECTIFICATIE.

Tot ons leedwezen slopen in onzen leader van de vorige week enkele zinstorende fouten in. In kolom 4 van de tweede bladzijde bovenaan leze men: geest van *innovatie* (in plaats van ignoratie). In kolom 5 in het midden: Alles wat aan de predikatie voorafgaat leidt daarheen en vormt (in plaats van: leide en vorme); alles wat er op volgt vormt (in plaats van vorme). Op bladzijde drie, eerste alinea: Hier had de Wet des Heeren dus *veel* meer de beteekenis van den regel des levens te zijn (in plaats van: niet meer). De twee volgende alinea's: „Of de Gereformeerde liturgie... in den Gereformeerden eeredienst werd geschonken" en: „De gewoonte om de Wet te lezen... aan Calvijn zelf moet worden toegeschreven." moeten beide geheel geschrapt worden.

Uit de Pers.

Over Veldwijk en 's Heeren Loo bevatte dezer dagen de *Bode der Heildringgestichten* enkele beschouwingen. Wij geven ze hier plaats:

Over onze eigenlijke grenzen ligt het gebied, dat ik wensch te betreden. Menige voetstap wordt er door ons gezet, menigeen die hier behoorde, wordt er heengezonden. En daarom, dat er personen zijn, met wie wij hier eenmaal bekend waren, richten wij er gaarne onze schreden heen en willen wij er meer van weten.

Wanneer er bij ons een vrouw of kind blijken geeft van bezocht te zijn door die vreeselijke kwaalen krankzinnigheid of idiotisme, dan wenden wij allereerst het oog naar de stichtingen te Ermeloo en reeds menigeen heeft daar hulp en verpleging gevonden.

Het lijden van een krankzinnige is vreeselijk. Daar is bij hen een gejaagdheid, zonder dat zij zelf eigenlijk weten waarom. Sommigen beweren, dat zij eigenlijk geen besef hebben van hetgeen hun aangaat of wat hen omringt. Maar dat is niet zoo. De wereld rondom hen moge somtijds weinig indruk op hen maken, zij leven in hun eigen wereld, arbeiden en lijden daarin, en hun lijden vooral is zeer groot. Wij, gezonden, kunnen er eenig begrip van krijgen, als wij in den nacht geplaagd worden door benauwde droomen. Bij het ontwaken lachen wij er om, maar in den droom is alles werkelijkheid, de angsten, de benauwdheid, het gevoel van vervolgd te worden. Het zonderlingste wordt waarschijnlijk. Wij leven in toestanden, die niet bestaan en spreken met menschen, van wie wij ons flauw bewust zijn, dat ze reeds lang geleden zijn gestorven.

Zulk een schijnbestaan leiden vele krankzinnigen. Hun leven is een benauwde droom, hun angst en hun jagen is daarvan verlost te worden.

Een krankzinnige voelt zich een vreemdeling, overal waar hij komt. Niemand kan de wereld begrijpen, waarin hij leeft en hij voelt zich vreemd in de gewone menschenwereld. Hij ziet en hij moet er onder lijden, dat zijne liefste betrekkingen zich van hem afwenden. Een gewonen zieke past men op met groote hartelijkheid; wie maar eenigszins in de gelegenheid is, hem in zijn huis te verplegen, zal hem niet van zich zenden. Maar van een krankzinnige keert ieder zich af, — wat men in hen heeft liefgehad, is veranderd; zij zijn dezelfden niet meer, zij zijn gevaarlijk voor zichzelven en voor anderen. Zij worden weggezonden, niet uit boosheid maar in hun eigen belang, dat is waar, maar evenzeer is het waar, dat zij te zeer verbijsterd zijn om dat te begrijpen en onbeschrijfelijk lijden, als zij in hun ellendigen toestand bovendien onder vreemden worden gezonden. Wij hebben er eene hier gehad, die niettegenstaande zij uitstekend werd verzorgd, zich diep ongelukkig voelde, en bad en smeekte om te mogen terugkeeren in haar vorigen kring. De proef werd genomen, maar terstond werd zij erger, zoodat men haar moest terugzenden. Welk een lijden was het echter voor haar, die geen flauw begrip van haar toestand had, hare vrijheid te moeten missen, verwijderd te leven van wie zij liefhad, omringd door menschen, die volgens haar zeggen zich allervreemdst gedroegen en allerlei wartaal uitsloegen, in een woord, die krankzinnig waren zooals zij, maar dit begreep de ongelukkige niet!

Van krankzinnigen kan men zeggen, dat zij tot een levenslange gevangenschap veroordeeld zijn. Hunne vrijheid van handelen, van bewegen is hun ontnomen, en verschrikkelijk is dit lot vooral voor de meer ontwikkelden. Onder curateele geplaatst te worden — het is een geluk dat onze wet er niet spoedig toe overgaat, maar met een krankzinnige is het erger. Hij staat geheel onder toezicht; dikwijls is het slechts op één punt, dat zijne gedachten verward zijn, maar dat maakt niet zelden, dat men hem in alle oprichten zijn vrijheid moet ontnemen. Wie aan vlagen van krankzinnigheid lijdt, erkent in zijne heldere oogenblikken niet zelden, dat dit gemis van vrijheid noodzakelijk voor hem is, maar niettemin vergroot het zijn lijden, als de tijd van afzondering, niet zelden van opsluiting, weer aanbreekt.

Een deskundige heeft gezegd: een krankzinnige is gelijk aan een open stad, die bloot ligt aan de aanvallen van den Satan. Somtijds hoort men die kranken afschuwelijk vloeken of een taal uitslaan, die men niet kan aanhooren.

Deze ingevingen en aanvechtingen van den booze doen die arme schepsels bitter lijden. Hunne ziel wordt vancengescheurd. Zij hebben geen weerstandsvermogen, alle evenwicht is verbroken. Zij voelen zich verantwoordelijk voor hunne daden en vaak toch zijn zij het niet, booze machten drijven hun spel met hen. Zij zijn als schepen zonder roer, gedreven in de branding van een gevaarlijke kust, geslingerd tegen de rotsen, niet in staat zichzelf te besturen of te helpen.

Op deze wijze ongeveer schetste Ds. De Lindt van Wijngaarden van Utrecht in de bijeenkomst van de christelijke verzorging van krankzinnigen en zenuwlijders in Nederland, het vorige jaar in de groote kerk te Breda gehouden, het ellendige lot der krankzinnigen. Wie weten wil wat deze vereeniging voor hen doet, leze het veertiende verslag, niet lang geleden door hem uitgegeven 1). Het is zeer moeielijk met hen om te gaan; veel geduld, veel goedheid, veel takt is er toe noodig, maar dat niet alleen, dat niet in de eerste plaats. Dit sprak de predikant hier duidelijk uit en stelde vast eens en voor goed het standpunt, dat de christelijke vereeniging inneemt tegenover de andere in ons land.

»Onze rechtsgeleerden zullen nooit de ontwrichte verhoudingen onder de menschen recht kunnen zetten, indien zij niet uitgaan van des menschen schepping naar Gods beeld. Met de medische wetenschap is het evenzoo, op de vraag: wat is het voor een weezen, waarmede gij te doen hebt? antwoorden vele geneesheeren, zelfs vele psychiaters, schouderophalend. Kan men zich dan wel met eenig recht psychiater, zielsgenezer of geneeskundige noemen?

Het is zoo, als men niet meer weet, wie en wat *God* is, dan weet men ook niet, wie en wat *de mensch* is.

De mensch is principieel en essentieel van alle dieren onderscheiden. Hij is geschapen om beelddrager Gods te zijn. Daarom gaf God hem een koninklijke plaats in het heelal. Er zijn geen woorden genoeg te vinden, om de diepte van zijn val uit te drukken, maar toch — God blijft eigenaar van den mensch en de mensch beelddrager Gods. Dit moeten alle geneeskundigen bedenken, opdat zij een mensch naar lichaam en naar ziel niet als een lager wezen behandelen, den mensch geen kwaad doen en God niet beleedigen. Dit beginsel van alle goede geneeskunde danken wij aan het Woord van God. Onze is de roeping, om uit het Woord dat meer en meer tot helderheid te brengen. Wij mogen ons niet vergenoegen met hier samen te komen en besluiten te nemen.... Wij willen de geneeskundige wetenschap bekeeren, de katheders der medici en psychiaters veroveren, en in de wereld het uitroepen: »Christus, de Consolator."

Wat de behandeling der patienten aangaat, op de stichtingen der vereeniging wordt het paviljoenstelsel gevolgd, dat (wij weten het) meer en meer in alle krankzinnigengestichten wordt aangenomen.

Er zijn drie stichtingen: Veldwijk, waar voor 353 patienten plaats is, Bloemendaal waar er 360 kunnen verpleegd worden, en Dennenoord met 188 beschikbare plaatsen. Al deze plaatsen zijn voortdurend bezet.

Aanzienlijke verbeteringen zijn er in het laatste jaar aangebracht. Op Veldwijk werd door den bouw van een groote kolenloods in een dringende behoefte voorzien. Deze is door middel van een draaischijf en rails met de spoorbaan verbonden.

Op Bloemendaal werd niet gebouwd noch vergroot, maar Dennenoord, het jongste der stichtingen, eischt voortdurend veel voor onderhoud en uitbreiding. Er zijn thans twee groote paviljoenen, ieder voor 40 personen, een pastorie, een kerk en vele kleinere gebouwen. Ook werd er een belangrijke som besteed voor ontginning en aanleg van terrein.

Die cijfers doen ons hart ineenkrimpen, als wij weten, dat zij krankzinnigen vertegenwoordigen. En toch weten wij, dat er steeds plaatsen te weinig zijn. Meer dan eens kwam het dit jaar voor, dat er uit verschillende gemeenten aan al de gestichten in ons land werd aangeklopt en het antwoord luidde: »geen plaats!" Deze feiten geven te denken.

Natuurlijk zijn er eene menigte verplegers en verpleegsters aan deze inrichtingen verbonden en onder dezen heerscht over het algemeen een goede geest. Door velen worden de lessen van den predikant, den geneesheer en den onderwijzer met ijver gevolgd. Na een goed afgelegd eindexamen ontvangen zij het diploma met het zilveren insigne. Onder die verplegers en verpleegsters bestaan vereenigingen, die ten doel hebben hun leven en dat dier kranken zoo aangenaam mogelijk te maken. Zij doen dit door het uitdeelen van bloemen en vruchten, het aanbieden van rijtoeren, het doen vertoonen van lichtbeelden, door muziekuitvoeringen, enz.

In alle paviljoenen bevinden zich bijbels en psalmboeken; er is een boekerij, die 520 nummers bevat. Men vindt daar ook dag- en weekbladen, en portefeuilles met tijdschriften komen er geregeld. Enkele patienten bezitten een piano.

De bezigheid van de patienten is zooveel mogelijk gelijk aan die in de gewone maatschappij; verschillende ambachten worden er uitgeoefend en het gesticht zelf geeft hun werk genoeg. Het is noodzakelijk hen bezig te houden zooveel hunne krachten het toelaten; voortdurend toezicht is daarbij noodig.

Het boschachtig terrein maakt de ontvluchting betrekkelijk gemakkelijk, maar toch kwam het niet dikwijls voor. Een patient, die spoedig vertrekken zou en eenige vrijheid van beweging genoot, maakte daarvan misbruik. Hij werd thuis gelaten, waar het hem aanvankelijk goed ging. Twee lijders en een lijderes bereikten hunne woning, niet ver van het gesticht gelegen, doch werden terstond teruggehaald. Een lijderes, die zeer gevaarlijk was voor zichzelve en overigens zeer goed bewaakt werd, wist, toen de verpleegster zich even in een aangrenzend vertrek begeven had, ongemerkt in den tuin te komen, den muur over te klimmen en te ontvluchten. Even buiten het terrein der stichting werd zij echter ingehaald. Deze vrouw deed herhaaldelijk in hare woeste vlagen poging tot zelfmoord; maar altijd werd het verijdeld. Ten slotte werd zij gevaarlijk voor de verpleegster, die des nachts bij haar de wacht hield, zoodat er twee bij haar moesten waken en een derde in de nabijheid sliep, om in geval van nood terstond bij de hand te zijn. Dit is een staaltje van de moeite, die een enkele verpleegde geven kan.

Op 's Heeren Loo. Ruim acht jaren geleden is het landgoed 's Heeren Loo door de vereeniging tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen aangekocht. In den aanvang meende men, dat het wel wat groot was, maar men had reeds terstond gerekend op een uitbreiding van het aanvankelijk kleine gebouw, die voor de hand lag. Na een klein aantal jaren zouden de kinderen hier opgenomen, volwassen zijn en zoo zij niet als genezen ontslagen werden, in de inrichting moeten blijven. Dezen moesten dan noodzakelijk van de kinderen afgescheiden en in een afzonderlijk gebouw verpleegd worden.

De omgang met idiote kinderen is uiterst moeielijk, ook omdat de graden van idiotie zoo verschillend zijn en men den een geheel anders dan den ander moet behandelen. Men moet de kinderen ontwikkelen, maar met verstand en vooral niet haastig; overspant men de zwakke hersens te veel, dan loopt men gevaar dat het geheel afstompt.

De korte geschiedenis van eenigen uit de 24 patientjes die het vorige jaar werden opgenomen moge hier volgen:

I°. viel op zesjarigen leeftijd, toen hij nog thuis was, met zijn voorhoofd op een puntig voorwerp, waarvan nog een litteeken boven den neuswortel zichtbaar is. Hierbij sloot zich aan een blindheid, veroorzaakt door de ontaarding der gezichtszenuwen, hoogstwaarschijnlijk door de directe verwonding der oogzenuwen binnen den schedel. Van dat oogenblik af dagteekent ook volgens de ouders een teruggang der verstandelijke vermogens. Of het kind voor dien tijd volkomen normaal was? Zeer wel is het mogelijk, dat door een dergelijke zware hoofdverwonding allengs volkomen idiotie ontstaat.

Een andere knaap, reeds achttien jaar oud, werd naar 's Heeren Loo gebracht onder de bedrieglijke belofte, dat hij ging naar de inrichting voor zenuwlijders te Laag-Soeren. Ofschoon stompzinnig, begreep de arme knaap zeer goed dat hij bedrogen was en men had onbegrijpelijk veel moeite met hem. Hij vertrouwde niemand, was zeer lui en kon het op geen enkele werkplaats uithouden. Het was bij hem twaalf ambachten en dertien ongelukken. Eindelijk wist hij te ontvluchten naar de ouderlijke woning en keerde niet meer naar 's Heeren Loo terug. Het gaat hem niet goed.

Een andere jongen lijdt aan de gevolgen van een zenuwziekte, waardoor hij zeer onzeker is in al zijn handelingen. Ook zijn zijne oogen geen oogenblik in rust, het is zeer treurig om aan te zien, ook omdat hij zich zooveel moeite geeft en vaak met zoo weinig succes.

De moeielijkste patienten zijn idioten, die tevens lijden aan epilepsie of vallende ziekte. Deze is zeer gevaarlijk en veroorzaakt dikwijls den dood. Somtijds gaat eene waarschuwing den aanval vooraf, de zieke voelt lichte kramptrekkingen, ziet vonken of wordt plotseling blind. Daarna valt hij neder met een gil, krijgt trekkingen over het geheele lichaam of ligt bewusteloos neer. Het eind is meestal een diepe slaap. Het aantal toevallen is zeer ongelijk; eenigen hebben er twee per jaar, anderen verscheidene per dag. Als de lijder nog redelijk wel bij zijn verstand is, dan kan hij bij een waarschuwing eenige voorzorgen nemen, om zich bij den val niet te bezeeren, maar meestal is hij daarvoor te onnoozel. De meeste epileptici worden steeds stompzinniger, maar toch kwam het in het vorige jaar voor, dat een enkele lijder er van herstelde.

Omtrent de oorzaak van deze droevige ziekte deden wij hier op Zetten de volgende ervaring op.

Een vrouw werd hier op Steenbeek opgenomen. Een van de diepst gezonkenen, onhandelbaar, vervuild en aan den drank verslaafd. Zij had twee kinderen, het oudste een jongetje, geheel idioot en lijdende aan toevallen, het meisje nog heel klein maar oogenschijnlijk gezond. Beiden werden hier in Zetten een tijd lang verpleegd. Echter bleek het spoedig, dat voor het jongetje eene overplaatsing op 's Heeren Loo wenschelijk was. Hij was toen hij ons verliet 5 jaar oud; er was nog geen kwestie van loopen of praten, of zelfs van naar iets te grijpen. Alleen, als hij iets blinkends zag, stiet hij allerlei geluiden uit, die blijdschap moesten voorstellen. Het kind had hevige toevallen en is spoedig gestorven.

Het meisje bleef achter op het kinderhuis. Het bleek spoedig, dat zij idioot was, en voor zij nog haar tweede jaar bereikt had, verviel zij soms in een toestand van bewusteloosheid. Ook zij werd naar 's Heeren Loo gezonden; eerst kreeg ze daar korte, snel voorbijgaande stuipen, later namen de aanvallen meer een epileptisch karakter aan, en thans wisselen lichtere en zwaardere aanvallen elkander per dag af.

De toevallen veranderen geheel het karakter van de patienten. Zij worden koppig, lichtgeraakt en prikkelbaar, in hooge mate zelfzuchtig en wraakzuchtig, zoodat de anderen tegen hen beschermd moeten worden.

Wie voor dergelijke kinderen leeft, moet bezield zijn door de hoogste liefde. Christus zeide: Laat de kinderkens tot Mij komen! en sloot het idiote kind niet buiten. Derzulken ook is het Koninkrijk der hemelen. Op 's Heeren Loo wijst men hen, ook het stompzinnige, ook het onbevattelijke kind, op dien Heiland, dien Koning, wiens merk en veldteeken ook zij dragen, hun sprekende van dien weg, waarop ook de dwazen niet dwalen.

Het spreekt vanzelf dat het geven van onderwijs met groote bezwaren gepaard gaat. Somtijds is het niet meer dan bezighouden, beletten dat de kinderen kwaad doen, en schoon men niet tevreden mag zijn met een negatief resultaat, bedenke men toch, wat er van deze kinderen zou worden, als niemand zich met hen bezighield. Maar somtijds toch gelukt het hun lezen, schrijven, rekenen en de eerste beginselen van andere vakken te leeren. Omtrent de resultaten van onderwijs en opvoeding wordt nog het volgende medegedeeld.

Men neme in aanmerking, dat zoovele onzer leerlingen een zeer gebrekkige opvoeding genoten, veelal wat men zou kunnen noemen een straatopvoeding. Van God en zijne geboden hebben ze niet het minste begrip. Ze weten het onderscheid niet tusschen het mijn en dijn. Ze werden aan hun lot overgelaten, geëxploiteerd tot alle kwaad.

Wanneer zulke jongens langzamerhand geheel andere jongens worden, jongens die liefde en dankbaarheid aan den dag leggen jegens hunne verzorgers, liefde tot elkander en met zonderlinge zorg hunne gebrekkige mede-patienten steunen, helpen, allerlei kleine diensten bewijzen, wanneer men hen met een ijver en nauwgezetheid, die inderdaad beschamend zijn, het hun opgedragen werk ziet verrichten, mij dunkt, dan is er in elk opzicht al zeer veel gewonnen. En zou overigens ook hier niet gelden de heerlijke belofte Gods: Mijn woord zal niet ledig tot Mij wederkeeren? Wij hebben ook in dit opzicht te zaaien in hope.

Het is onmogelijk om dit kleine overzicht te eindigen zonder eene warme aanbeveling van deze inrichtingen. De een moge ze steunen met zijn geld, de andere die geen geld heeft, kan toch licht iets zenden om op het droevige leven der patienten een zonnestraal te doen schijnen en de zware taak der verpleging een weinig te verlichten, alleen als een bewijs van dankbaarheid over de voorrechten, die zelfs de minst bedeelde bezit boven dezen.

Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 2 Dec. '98.)

Vergadering der Classis Apeldoorn, gehouden 9 Nov. '98 te Apeldoorn.

De voorzitter Ds. Boekenoogen, dienaar des Woords van de kerk te Apeldoorn B, en als zoodanig voor het eerst ter Classis-vergadering aanwezig, hartelijk welkom en wenscht Z.Ew. op zijnen arbeid des Heeren zegen toe.

Wordt gelezen en behandeld een missive van den kerkeraad der Geref. kerk van Amsterdam in zake de zending van eenen missionairen dienaar des Woords naar Midden Java. Na bespreking van deze hoogst gewichtige zaak besluit de vergadering o. m. den Amsterdamschen Geref. kerkeraad te berichten dat: „op grond van onderzoek door de Classis in haar midden gehouden, daarbij uitgaande van de voorwaarden door den kerkeraad van Amsterdam gesteld, — er voor de Classis Apeldoorn op dit oogenblik geen reden bestaat om een harer dienaren voor bedoelden arbeid voor te dragen."

De vragen, naar Art. 41 der D. K. door den voorzitter gehouden, worden over het geheel bevredigend beantwoord. Op het houden van wekelijksche kerkeraadsvergadering, volgens de kerkenorde gewild en waarin sommige kerken nalatig zijn, wordt sterk aangedrongen bij die kerken, daarin getrouw werkzaam te zijn, — zoomede wordt de kerk, welke voor de tweede maal slechts één afgevaardigde zond, vermaand voortaan zulks niet meer te doen.

Ds. Houtzagers komt ter vergadering en wordt naar aanleiding van Z.Ew's 12½-jarigen vervulden arbeid in de kerk van Kootwijk, door den voorzitter in gevoelvolle woorden toegesproken. Ds. H. zegt daarvoor de vergadering hartelijk dank en betuigt, dat de kerk te K., wier dienaar hij door Gods genade nog zijn mag, niet anders begeert te erkennen dan „dat de Heere tot hiertoe haar geholpen heeft".

Hierna komen de voorstellen der kerk van Kootwijk in behandeling en worden achtereenvolgens besproken. Het voorstel *a.* wordt verworpen; en besluit daarentegen de Classis dat: „toegang zal verleend worden aan hen, die zulks vragen en verkrijgen."

Voorstel *b.* wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Voorstel *c.* wordt gerenvoyeerd naar de deputaten ad Examina voor deze Classis.

Het voorstel der kerk van Voorthuizen: „de Classis wijze voor elke kerk een consulent aan" (punt 10 van het agendum), wordt na toelichting en bespreking, met algemeene stemmen, op een na, aangenomen en geregeld.

De rapporten komen nu in behandeling; het rapport der kerkvisitatoren wordt uitgesteld (D. V.) tot de e. k. vergadering en wel met het oog op de vele werkzaamheden, die de Classis nog te verrichten heeft. Door de consulenten is niets bijzonders te vermelden.

Door deputaten voor kerkvisitatie aan wien in de vorige vergadering was opgedragen een nader onderzoek in te stellen omtrent een bestaand geschil in de kerk van B. zoo mogelijk om het te vereffenen, brengen uitvoerig rapport uit, en doen tevens voorlezing van een schrijven door een der leden van de kerk van B. in dit geschil betrokken, aan kerkvisitatoren gericht. Na langdurige bespreking van deze aangelegenheid besluit de Classis, op verschillende gronden te moeten adviseeren, deze zaak door den kerkeraad van B. verder te doen behandelen, zoo noodig met gebruik te maken van Art. 75 (Alinea *b*) D. K.

Aan br. Van Veelen, quaestor der Classis wordt zitting verleend als adviseerend lid der vergadering.

Aan de orde is het rapport der commissie voor de financieele zaken en het doen van voorstellen. Uit dit rapport blijkt, dat geldelijke uit te keeren bedragen, verre de ontvangsten der collecten in deze Classis te boven gaan.

Na velerlei besprekingen en gewijzigde voorstellen ter tafel gebracht te hebben, neemt de vergadering echter de voorstellen der commissie met groote meerderheid van stemmen aan.

De e. k. Classisvergadering zal (D.V.) gehouden worden te Apeldoorn en saamgeroepen worden door de kerk van Apeldoorn B, tegen den tweeden Woensdag in de maand Februari 1899.

Op de gebruikelijke wijze wordt door den praeses de vergadering gesloten en gaat Ds. Van Maas voor in dankzegging en gebed.

Vergadering der Classis Franeker, gehouden te Franeker op 10 November 1898.

Het moderamen is aldus samengesteld: Ds. van Lingen praeses, Ds. van der Wal scriba, Ds. Allaart assessor.

Er wordt voorlezing gedaan van een schrijven van deputaten der Prov. Synode voor Art. 13 D. K. Aan deputaten ad hoc zal de gevraagde som van 11 gulden worden overgemaakt.

Op een schrijven van de Gereformeerde kerken te Rotterdam B en Amsterdam, in betrekking tot een bedienaar des Woords voor den arbeid der Zending op Midden-Java, zal door den scriba geantwoord worden.

Er wordt echter gelegenheid gegeven om vragen te doen, waarvan gebruik wordt gemaakt. Ds. Balhuizen spreekt zijn leedwezen uit, dat er nog zoo weinig belangstelling betoond wordt in betrekking tot de Zending. Hij wekt de kerken ernstig op tot meerdere liefde en toewijding voor deze zaak.

Genoemde kerken hiermede haar taak volbracht hebbende, worden hartelijk bedankt.

De Classis besluit D. V. een volgend jaar weer een Zendingsdag te zullen houden. De kerken van Harlingen A. en B. worden ditmaal aangewezen, om op een door haar te bepalen datum, in de maand Mei, deze zaak voor te bereiden.

De commissie benoemd tot het nazien van de rekening en het beheer van Dr. Hania voor de regeling van de financieele belangen voor de kerken van Terschelling, rapporteert, dat zij alles in de beste orde heeft bevonden, en heeft de op deze zaak betrekking hebbende stukken, gesteld in handen van den nieuwbenoemden deputaat Ds. Allaart.

De commissie ad hoc adviseert nog, dat het wel wenschelijk zou zijn, in het belang van genoemde kerken zelve, dat zij zelfstandig, onafhankelijk van de Classis, werden gemaakt. De deputaat voor deze aangelegenheid wordt gemachtigd, het vóór en tegen hiervan te onderzoeken, om een volgenden keer de Classis van advies te dienen.

Ds. Balhuizen doet verslag van de vergadering, gehouden te Leeuwarden, volgens Art. 49 D. K. Hij wordt bedankt voor zijne mededeelingen.

Quota en collecten worden geïnd en gecontroleerd.

Enkele kerken hadden nog niet gecollecteerd voor de Theol. Faculteit — van de Vrije Universiteit — maar zullen zoo spoedig mogelijk aan hare verplichting voldoen.

De kerk van Harlingen A antwoordt in gewijzigden zin, bevredigend op eene aan haar gestelde vraag, in betrekking tot de plaatselijke ineensmelting. Er bestaat, Gode zij dank, weer correspondentie tusschen de betrokken kerken, om tot de zoo gewenschte ineensmelting te komen.

Op de vraag van de kerk te Tzummarum, hoe goederen, die nog op naam staan van de vroegere Chr. Geref. kerk moet overgeschreven worden op naam van de Geref. kerk, wordt geen afdoend antwoord gegeven, maar besloten, dat de kerk van Sexbierum informaties zal inwinnen, om een volgende maal de Classis van advies te dienen.

Na sluiting der vergadering gaat de assessor voor in dankgebed.

Vergadering der Classis Beilen, gehouden te Dwingelo 24 Nov. 1898.

Deze vergadering, waarop volgens de lastbrieven alle gemeenten der Classis wettig vertegenwoordigd zijn, wordt door D. Wessels met gebed geopend.

Ds. van Giffen zal 't praesidium waarnemen en 't scribaat wordt Dijkstra opgedragen.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De ingekomen stukken, van de Classis Zwolle, van den kerkeraad van Rotterdam B en van dien van Amsterdam worden gelezen en voor kennisgeving aangenomen.

Uit 't onderzoek volgens Art. 41 blijkt, dat de toestand in de gemeenten bevredigend is.

Een lid kan zich niet vereenigen met de handelingen des kerkeraads ten zijnent, daarom heeft hij daartegen bij de Classis geprotesteerd. Bij de behandeling van dit protest blijkt, dat de zaak nog niet rijp is voor behandeling ter Classis, daarom wordt zij naar den betrokken kerkeraad opnieuw verwezen.

Nog een andere kerkeraad vraagt het advies der Classis inzake den doop van een kind, waarvan de vader oorspronkelijk tot onze kerken behoorde, later de gemeenschap met ons verbroken heeft, doch nu met daden betoont, terug te willen keeren. Na breedvoerige bespreking wordt met meerderheid van stemmen besloten, dat volgens 't oordeel der Classis dit kind mag gedoopt worden.

Na de pauze worden de collecten in ontvangst genomen, terwijl onder de bedrijven eenige mededeelingen gedaan worden over de verzorging van Emeriti pred. enz. in de Prov. Drente. Ook worden een paar vragen beantwoord in betrekking tot de Inw. Zending.

Naar aanleiding van een paar instructies, komt 't advies inzake de tucht over de zoogenaamde Doopleden, van Prof. Bavinck en Rutgers, in bespreking. Over 't algemeen oordeelde men, dat 't beter was, om de bepaling van leeftijd 18 en 30 jaar er uit weg te laten. Evenmin kan de Classis er zich mede vereenigen, dat er inzake doopleden eene bindende bepaling gemaakt wordt, waaraan alle kerkeraden zich moeten onderwerpen, maar in dezen dient voor alle dingen de autonomie der gemeenten geëerbiedigd te worden, en de besluiten der meerdere vergaderingen als adviezen en niet als bepalingen geacht te worden.

De volgende vergadering zal D. V. in de 2e helft van April gehouden worden, alsdan zullen de collecten voor de kas E. b. p. en voor de Inw. Zending geïnd worden.

Ten laatste sluit de praeses deze vergadering met dankzegging.

Buitenland.

Zwitserland. Uit de nationale kerk van Genève en uit de vrije kerk van Neufchâtel.

In Zwitserland heeft het feit dat de heer Thomas hulpprediker van de nationale Gereformeerde kerk van Genève, zich van die kerk heeft losgemaakt zeer de aandacht getrokken. Deze stap is echter goed te verklaren. De stoot daartoe schijnt gegeven te zijn door de jongste verkiezingen voor een predikant. Het treurigste was daarbij, dat er een compromis gesloten was tusschen modernen en orthodoxen, terwijl er een manoeuvre bij heeft plaats gehad, waardoor het mogelijk werd dat een candidaat er door werd gehaald, wiens candidatuur tot op het laatste oogenblik was verborgen gehouden. Daarbij werd de heer Thomas minder dikwijls dan hij dit verlangde geroepen om in de kerkgebouwen der nationale kerk te prediken. Om toch het Evangelie te verkondigen huurde hij dan de groote en schoone Victoria Hall, waardoor de predikanten ontstemd werden; want hij deed daardoor afbreuk aan de samenkomsten in de kerkgebouwen. Hoe de heer Thomas er echter toe komen kon om zonder eenig kerkelijk verband in een zaal het Evangelie te verkondigen, zonder dat die prediking uitgaat van een wettigen kerkeraad? Dit is alleen te verklaren uit de omstandigheid dat de vraagstukken van het recht der kerk van de ambten enz. enz. in Zwitserland niet zijn ingedacht en daarom geen onderwerp van bespreking uitmaken.

De hoofdoorzaak waardoor de heer Thomas er toe kwam om te breken met de nationale kerk, is echter zijn bezoek aan Amerika. Toen hij daaruit teruggekeerd was stuitte hem de concessiën aan de partij des ongeloofs, het verloochenen van de waarheid, het protesteeren wanneer het al te laat is, hetwelk veroorzaakt wordt door het saamwonen van orthodoxen, liberalen en godloochenaars in één en hetzelfde kerkverband, — zóó tegen de borst, dat er maar een aanleiding behoefde te komen om met de Geneefsche nationale kerk finaal te breken. De heer Thomas heeft in Amerika kunnen zien hoeveel meer eene kerk zijn kan, wanneer de knellende banden van den Staat haar niet hinderen.

De heer Thomas heeft zich niet aangesloten bij eene andere kerk, het zou anders voor de hand liggen, dat hij zich voegde bij de vrije kerk van de oratoire. Doch hiertoe schijnt hij niet genegen. Hij wil liever agent van de Evangelisatie blijven, welke Evangelisatie te avond of morgen wel genoodzaakt zijn zal om zich als kerk te constitueeren.

De vrije kerk van Neufchâtel heeft van 30 Oct.—1 November een feest gevierd ter herdenking van haar ontstaan vóór vijf en twintig jaren. De groei van die kerk is in die jaren niet groot geweest. Een en twintig gemeenten kwamen in 1873 in een constitueerende Synode samen; op het oogenblik zijn er 25 kerken die deel uitmaken van de vrije kerk van Neufchâtel. In het eerst hebben de gemeenten van de vrije kerk gebruik gemaakt van hun recht om de kerkgebouwen te gebruiken, die als nationaal goed beschouwd worden. Doch van lieverlede is men er toe gekomen om eigen kerken te bouwen. De vrije kerk van Neufchâtel heeft voor 21 kerkgebouwen een som van ƒ 600,000 uitgegeven, dus gemiddeld ± ƒ 30,000 per kerk. Desniettegenstaande heeft de centrale kas fondsen genoeg gehad om alle uitgaven te bestrijden. Jammer dat er zulk een centrale kas bestaat even als in de vrije kerk van Schotland, waardoor ten slotte aan de kerken de vrijheid van beweging ontnomen wordt. Wij houden het er voor dat de vrije kerken in de Schotsche hooglanden reeds lang de kerkelijke gemeenschap met die van de laaglanden zouden verbroken hebben, indien niet de centrale fondsen daarvoor een beletsel waren. Immers in de hooglanden houdt men nog aan de waarheden van de Geref. belijdenis vast, maar in het laagland zijn de kerken bezig van het fundament waarop zij gebouwd zijn af te schuiven.

De Synoden van de vrije kerk van. N. heeft 75 predikanten in de 25 jaren geordend.

Daar zij er slechts een of twee per jaar noodig heeft kon zij dienaars des Woords naar Frankrijk, België en elders zenden. Ook heeft de kerk eenige zendelingen geleverd.

Hoeveel goeds door Neufchâtel's vrije kerk tot stand gebracht is, hoe groot de offervaardigheid zijner leden is, het is te betreuren dat zij die voor haar den grond gelegd hebben niet hebben ingezien, dat het eene voorwaarde voor het leven der kerken is, dat zij autonomie bezitten en niet enkel beschouwd worden als deelen van een centraal lichaam.

Noord-Amerika. Dr. Kuyper in Amerika.

In *De Hope* vinden wij een artikel gewijd aan het verblijf van Dr. Kuyper in Amerika, geschreven door Dr. N. M. Steffens.

Daarin wordt betoogd, dat Dr. Kuyper uit de nieuwe wereld indrukken zal medenemen, die invloed zullen uitoefenen op de verdere ontwikkeling zijner plannen. Het contrast tusschen het kleine Nederland met zijn rijke geschiedenis en het groote Amerika met zijn gebrek aan geschiedkundige ervaring en jeugdige geestdrift is te groot als dat het spoorloos aan een man van Dr. Kuyper's gehalte zou voorbijgegaan zijn.

Maar, zoo heet het verder, zou Dr. Kuyper ook iets aan de Amerikanen hebben geleerd, of, gelijk het uitgedrukt wordt: „Zal Dr. Kuyper's verblijf blijvenden zegen afwerpen?" Alleen dan kan dit het geval zijn, wanneer men hem en zijn streven recht heeft leeren kennen.

Dan wordt aangetoond dat Dr. Kuyper niet enkel is te beschouwen als een man, die de Gereformeerde waarheid recht verkondigt. Hij heeft een ruimen werkkring verkregen.

Daarna wordt door Dr. Steffens aangetoond, dat de leer aan de voorverordineering, eene centrale beteekenis heeft, maar dat ook Luther en Zwingli over dit punt juist zoo dachten als daarna Calvijn. Eerst later door Melanchthon's invloed plaatste de Luthersche kerk de leer der verkiezing eerst op den achtergrond en nam er vervolgens een vijandige houding tegenover aan.

In vroeger dagen gelooofde men niet dat de Gereformeerde leer voor ontwikkeling vatbaar was. Zoo gelooft Dr. Zahn nog heden, dat Calvijn de Gereformeerde leer tot volledige ontwikkeling gebracht en het laatste woord in deze gesproken heeft. Dit is echter niet zoo. De waarheid is altijd wel dezelfde, maar in het verloop der tijden wordt zij dieper opgevat en meer toegepast. Nu is het roeping in deze dagen het Calvinisme dieper op te vatten en veelzijdiger toe te passen. Wij behoeven het in dezen tijd niet weer te zoeken. Er was een tijd, waarin het Calvinisme scheen zoek te zijn geraakt. De verlichte eeuw had zijn graf bedolven; men verklaarde zijne herleving voor eene onmogelijkheid. En toch is dit wonder geschied.

1) Bij A. Gezelle Meerburg te Heusden.